

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE PILZNO NA
LATA 2013-2015**

Pilzno, kwiecień 2013

I. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, które powinno zapewnić mu bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Rodzina oddziałuje w sposób i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodziny, którym często towarzyszy problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Rodziny takie wymagają stałego wsparcia i monitorowania przez przedstawicieli różnych grup zawodowych: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, policji, kuratorów. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprobemowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

II. Podstawa prawna.

Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawę z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149 poz.887),
- Ustawę z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. NR 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Sz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.),

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy w w/w zakresie należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
- a) kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległościach z tytułu nie ponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.
- Gminny Program Wspierania Rodziny stanowić będzie integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pilzno na lata 2006-2020, w której wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z kluczowych celów.
- ### **III. Diagnoza sytuacji rodzin w gminie Pilzno**
- Niekorzystna sytuacja na rynku pracy powoduje, że większość rodzin nie jest w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb socjalno-bytowych i nie radzi sobie z rozwiązaniem bieżących problemów. Stąd liczba klientów ośrodka pomocy społecznej od lat kształtuje się na wysokim poziomie. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2009-2011

Tabela 1. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2009-2011.

	2009	2010	2011
Liczba rodzin	656	657	661
Liczba osób w rodzinach	2555	2506	2458

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej głównymi przyczynami przyznania pomocy były:

Tabela 2. Przyczyny ubiegania się o pomoc.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Gmina Pilzno	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	386	1485
Bezrobocie	305	1129
Niepełnosprawność	123	404
Długotrwała choroba	278	985
Potrzeba ochrony macierzyństwa	104	384
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym:	146	748
✓ Rodziny niepełne	65	233
✓ Rodziny wielodzietne	70	459

Źródło: Opracowanie własne

Liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej według danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba dzieci i rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie gminy Pilzno.

Rok	Typ rodzin	Liczba rodzin funkcjonujących na terenie powiatu dębickiego	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu dębickiego	Liczba rodzin funkcjonujących na terenie gminy Pilzno	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie gminy Pilzno
2010	Spokrewnione	73	94	3	4
	Niespokrewnione	15	20	1	1
	Zawodowe	3	10	0	0
2011	Spokrewnione	75	101	4	5
	Niespokrewnione	20	23	1	2
	Zawodowe	4	15	0	0
2012	Spokrewnione	53	75	4	5
	Niespokrewnione	30	42	2	3
	Zawodowe	5	17	0	0

Źródło: Dane PCPR w Dębicy

Tabela 4. Liczba dzieci z terenu gminy Pilzno umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Rok	Liczba dzieci z terenu gminy Pilzno umieszczonych	
	w rodzinach zastępczych	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
2010	0	0
2011	0	0
2012	5	0

Źródło; Dane PCPR w Dębicy

Analizując powyższe dane można zauważyć, iż liczba dzieci z Gminy Pilzno umieszczanych w pieczy zastępczej ma tendencję wzrostową. W 2012 r. aż 5-ro dzieci z terenu gminy Pilzno umieszczono w rodzinach zastępczych. Dzieci te pochodziły z trzech rodzin. Koszty utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej ponosi całe społeczeństwo, a w stosunku do dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po 1 I 2012 r. także gmina. W okresie 2010-2012 nie było umieszczeń w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Natomiast obecnie przebywa w takiej placówce tylko 1 osoba. Wychodząc naprzeciw temu niepokojącemu zjawisku Ośrodek Pomocy Społecznej w Pilźnie zatrudnia zgodnie z nowym zadaniem ustawowym **asystentów rodziny**. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Aby można było bardziej kompleksowo pomagać rodzinom w wypełnianiu jej funkcji wychowawczych należy podejmować działania w szerszym zakresie.

IV. Cele programu.

Cel główny programu:

Stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
2. Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowych.
3. Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych.

V. Realizacja programu.

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

1. Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej.
2. Objęcie dożywianiem w formie obiadów, na terenie placówek oświatowych, wszystkich tego wymagających dzieci.
3. Objęcie dożywianiem w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” dla osób dorosłych wymagających takiego wsparcia

4. Organizowanie zbiórek żywności i odzieży oraz pośredniczenie w przekazywaniu podopiecznym żywności, używanego sprzętu AGD i RTV, mebli oraz odzieży.
5. Pomoc w załatwieniu spraw związanych z uzyskaniem prawa do lokalu socjalnego lub komunalnego.

Praca z rodziną w celu zapobiegania sytuacji kryzysowych.

1. Udzielenie profesjonalnego wsparcia uczniom i ich rodzicom na terenie szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz w poradni psychologiczno-pedagogicznej przez psychologów i pedagogów szkolnych.
2. Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów współpracujących z rodziną.
3. Organizacja specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem.
4. Aktywizacja zawodowa rodziców w ramach Projektu Systemowego „Czas na aktywność w gminie Pilzno”.
5. Ustawiczne doskonalenie wiedzy i umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną.
6. Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy swojej sytuacji.
7. Analiza sytuacji rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej.
8. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem.
9. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej,
10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi oraz instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie.

Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych.

1. Wspieranie rodzin i dzieci przez asystenta rodziny.
2. Ustanawianie rodzin wspierających w razie potrzeb i ich finansowanie.
3. Wspieranie placówek wsparcia dziennego działających na rzecz dzieci i młodzieży (kluby, świetlice).
4. Organizowanie szkoleń, prelekcji, porad, warsztatów dla rodziców.
5. Indywidualne poradnictwo zawodowe, psychologiczne i pedagogiczne.
6. Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.
7. Organizacja wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

VI. Przewidywane efekty.

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- Zahamowanie wzrostu liczby dzieci kierowanych do różnych form opieki zastępczej,
- Zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz aktywizacja społeczno-zawodowa rodziców,
- Zintegrowanie działań na rzecz dzieci i rodzin naturalnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

VII. Realizatorzy Programu.

Koordynatorem Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pilźnie przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urząd Miejski w Pilźnie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Komisariat Policji w Pilźnie,
- Placówki oświatowe,
- Placówki Opieki Zdrowotnej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Dębicy,
- Organizacje pozarządowe.

VIII. Źródła finansowania.

Zadania trzyletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny będą realizowane i wdrażane etapowo zgodnie z potrzebami i możliwościami finansowymi Gminy. Środki pochodzić będą głównie z budżetu samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych. Zadania ujęte w Programie mogą być także finansowane z innych źródeł przewidzianych prawem.

IX. Monitoring i Ewaluacja

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Monitoring programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu.

X. Podsumowanie

Celem działalności profilaktycznej jest zapobieganie negatywnym stanom rzeczy, zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które w postaci załączkowej już istnieją. Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, powinno się promować działania profilaktyczne ukierunkowane na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi. Aby podołać temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Tak rozumiany program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny.